

بررسی تأثیر آموزش و ارزشیابی بالینی به روش پورت فولیو بر میزان رضایتمندی دانشجویان پرستاری: یک مطالعه کارآزمایی بالینی

شهلا اسدی حویزیان^۱، عبدالعلی شریعتی^{۲*}، شایسته حقیقی^۳، سید محمود لطیفی^۱، پریسا شینی جابری^۱
^۱دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور، اهواز، ایران؛ ^۲مرکز تحقیقات بیماری های مزمن، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران.
 تاریخ دریافت: ۹۳/۱/۴ تاریخ پذیرش: ۹۳/۲/۲۷

چکیده:

زمینه و هدف: لزوم بازنگری در روش های فعلی آموزش در پرستاری و استفاده از روش های آموزش و ارزشیابی نوین در سال های اخیر مورد توجه جدی قرار گرفته است؛ لذا این مطالعه با هدف مقایسه رضایتمندی دانشجویان پرستاری از به کارگیری روش آموزش و ارزشیابی بالینی پورت فولیو و روش روتین صورت گرفت.

روش بررسی: در این پژوهش کارآزمایی بالینی، کلیه دانشجویان ترم ۶ کارشناسی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه جندی شاپور اهواز (۳۷ دانشجو) که طبق برنامه ریزی دانشکده به ۴ گروه تقسیم شده بودند، جهت گذراندن کارآموزی به روش پورت فولیو و روتین انتخاب شدند. روش کار بدین صورت بود که در یک واحد کارآموزی به صورت روتین و واحد کارآموزی بعدی به شیوه پورت فولیو آموزش داده و ارزشیابی شدند. رضایت دانشجویان از دو شیوه آموزشی با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته رضایت سنجی مقایسه گردید.

یافته ها: در موارد مشابه بودن موضوعات موجود در روش آموزش و فرم ارزشیابی با تجربیات بالینی مواجه شده، ایجاد علاقه و انگیزه برای مشارکت دانشجو در یادگیری، ایجاد انگیزه برای استفاده از کتاب ها و سایر منابع علمی، کمک به یافتن موارد نقص و جبران آن طی کارآموزی، همسو بودن موضوعات موجود در روش ارزشیابی به شیوه پورت فولیو با اهداف آموزشی و میزان یادگیری در روش پورت فولیو میزان رضایتمندی دانشجویان بیشتر و معنی دار بود ($P < 0/01$). همچنین متوسط نمره کل رضایت مندی دانشجویان از روش پورت فولیو ($29/83 \pm 2/25$) بیشتر از روش متداول ($27/89 \pm 3/06$) بود ($P < 0/01$).

نتیجه گیری: رضایت بیشتر دانشجویان در برخی زمینه ها از شیوه آموزش پورت فولیو، مؤید مزایای استفاده از این روش آموزشی جدید می باشد و می توان آن را به عنوان یک روش تلفیقی از آموزش و ارزشیابی دانشجو محور به کار برد.

واژه های کلیدی: آموزش، ارزشیابی، پورت فولیو، رضایتمندی، دانشجویان پرستاری.

مقدمه:

است (۲)؛ چنانچه بیش از نیمی از دوره آموزش پرستاری به آموزش بالینی اختصاص داده شده است (۳). در دوره آموزش بالینی دانشجو در شرایط واقعی مهارت های بالینی را فرا گرفته و ارتقاء می دهد تا خود را برای فعالیت در محیط بالینی آماده سازد (۴، ۵). با این حال، پیچیدگی یادگیری در محیط بالین باعث شده است، تا محققین از ابعاد مختلفی به بررسی آموزش بالینی و ابداع

امروزه آموزش در پرستاری به دلیل مبتنی بر عمل بودن این حرفه و توسعه روز افزون حجم اطلاعات و تکنیک های مراقبتی مورد نیاز پرستاران، بیش از پیش مورد توجه می باشد (۱)؛ به طوری که تأکید آموزش پرستاری بر تربیت پرستارانی است که علاوه بر کسب دانش، دارای مهارت های بالینی باشند (۲). این نکته نمایانگر نقش اساسی و مهم آموزش بالینی در آموزش پرستاری

* نویسنده مسئول: اهواز - دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور - تلفن: ۰۹۱۶۳۱۳۴۴۱۲ E-mail: abdolalishariati36@gmail.com

نوآوری هایی در آموزش بالینی دانشجویان پردازند (۱)، (۶). به عنوان مثال، جهت نیل به اهداف آموزشی استفاده از راهبردهای تفکر خلاق، انتقادی و روش تحقیق در آموزش پرستاری به عنوان اولویت اول مطرح شده است و نیز بر ضرورت ارائه برنامه های آموزشی به صورت تلفیقی از معلم محوری و دانشجو محوری، توجه به روش ها و فنون جدید آموزش با تأکید بر تفکر خلاق و حل مشکل و آموزش دانشجو محور در جهت تقویت خودآموزی و یادگیری مستمر تأکید شده است (۱). این در حالی است که طبق مطالعات انجام شده، رضایت دانشجویان و اساتید از روش فعلی آموزش و ارزشیابی بالینی کمتر از حد مورد انتظار می باشد. نتایج مطالعه ایمانی پور و همکارش نشان داده است که ۷۳/۶٪ دانشجویان و ۷۵/۹٪ اساتید، روش فعلی ارزشیابی بالینی را نامناسب دانسته و با آن مخالف هستند؛ و ۷۹/۶٪ دانشجویان اعتقاد داشتند، ارزشیابی فعلی بیانگر نظر شخصی استاد است و نشان دهنده صلاحیت بالینی دانشجو نیست (۲). همچنین ابوطالبی و همکاران در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که وضعیت کلی آموزش بالینی در حد مرزی (به طور میانگین ۵۰/۹۲) قرار دارد و تمهیدات لازم جهت طراحی سیستم آموزش و ارزشیابی مناسب لازم است (۳).

از جمله معایب آموزش و ارزشیابی به شیوه سنتی، به کارگیری یکسان آن برای تمام عرصه های کارورزی و ترم های تحصیلی است؛ بنابراین مطابق با تجربه بالینی دانشجویان نمی باشد. ثانیاً نحوه اعلام نتایج ارزشیابی به گونه ای است که دانشجو فقط از نمره نهایی خود مطلع می شود و متوجه نقاط ضعف و قوت خود نمی شود. چنانچه طرح ارزشیابی علاوه بر اینکه باید با اهداف آموزشی هماهنگ بوده و عملکرد فرد را در راستای اهداف آموزشی ارزیابی کند، لازم است مستمر و با بازخورد به دانشجو همراه باشد (۴). بنابراین انتخاب و استفاده از یک سیستم آموزش و ارزشیابی مناسب اهمیت خود را نشان می دهد. صاحب نظران حوزه آموزش و ارزشیابی معتقدند طرح آموزش و ارزشیابی باید همگام با برنامه ریزی های آموزشی، شفاف، بی طرفانه، هماهنگ با

استانداردها و اهداف آموزشی، ارزیابی کننده مستمر عملکرد فرد در راستای اهداف آموزشی و با بازخورد به دانشجو همراه باشد (۲).

سیستم آموزش و ارزشیابی اثربخش، سیستمی است که سبب تحریک خلاقیت افراد شود؛ توانایی های افراد را با توجه به تفاوت های فردی بسنجد؛ سبب شناسایی اشتباهات دانشجویان به خودشان شود؛ مشوق فراگیران برای بحث و تفکر انتقادی باشد و باعث رشد اعتماد به نفس آن ها شود. همچنین فرصت تصمیم گیری آگاهانه و مستند کردن تجربیات شخصی و اصلاح اشتباهات را به فراگیران بدهد و سبب جلب مشارکت فراگیر و حمایت از اهداف برنامه آموزشی و ارتباط مناسب معلم و متعلم شود (۲، ۵، ۷). ارفعی به نقل از Van Dyrvalyton می نویسد: یکی از معیارهای مفید بودن ابزار ارزشیابی، پذیرفته شدن آن از دید فراگیران و مدرسین است و از جمله راه های بررسی میزان پذیرفته شدن یک روش یا ابزار ارزشیابی از جانب مصرف کنندگان آن در جهت تعیین سطح رضایت افراد از روش مورد نظر است (۸).

یکی از ابزارهای تلفیقی از آموزش و ارزشیابی که تمام محاسن ذکر شده جهت یک آموزش و ارزشیابی خوب را دارد، روش پورت فولیو است (۹-۷). پورت فولیو جمع آوری هدفمند کارهای دانشجویان است که داستان تلاش ها، پیشرفت و دستیابی به موضوع ارائه شده را بیان می کند. این مجموعه دانشجو محور بوده و بر استقلال فرد در کشف مفهوم فردی از تجربه یادگیری تأکید دارد. این راهکار، توانایی خطر، نترسیدن و جرأت پذیرش اشتباه را به فراگیران داده و به این ترتیب فراگیران را در فرآیند آموزش سهیم می سازد و اعتماد به نفس در آنان ایجاد می کند تا جایی که ارزشیابی را نوعی آموزش تلقی کنند و از آن واژه ای نداشته باشند (۱۳-۱۰). پورت فولیو سبب جلب مشارکت دانشجو در برنامه آموزشی، ایجاد خلاقیت، پشتکار و حوصله اصلاح خطاها، کنجکاوی، دقت در کار، توانایی طرح مسأله و هماهنگی در کار گروهی می شود (۱، ۹). با وجود تمام مزایای ذکر شده، هنوز روش بکارگیری پورت فولیو در آموزش پرستاری و رضایتمندی

رضایت دانشجویان پرستاری از روش آموزش و ارزشیابی به شیوه پورت فولیو "انجام دهیم تا تأثیر پورت فولیو را بر سیستم خاص آموزشی کشورمان با کمک نظرسنجی دانشجویان که به طور مستقیم این شیوه آموزشی را تجربه می نمایند، بسنجیم.

روش بررسی:

این مطالعه کارآزمایی بالینی، یک پژوهش نیمه تجربی بود که با هدف بررسی رضایتمندی دانشجویان پرستاری از روش آموزش و ارزشیابی بالینی به شیوه پورت فولیو انجام شد. نمونه های پژوهش شامل کلیه ۳۷ دانشجوی ترم ۶ مقطع کارشناسی پرستاری شاغل به تحصیل در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز بودند که دوره کارآموزی خود را در نیمسال اول سال تحصیلی ۱۳۹۲-۳ می گذراندند. پس از تنظیم برنامه کارآموزی شامل گروه بندی دانشجویان (تقسیم بندی دانشجویان در چهار گروه؛ گروه اول ۸ نفر، گروه دوم ۹ نفر، گروه سوم ۷ نفر و گروه چهارم ۸ نفر) و تعیین واحدهای کارآموزی توسط آموزش و مدیر گروه پرستاری دانشکده و نیز اخذ رضایت از دانشجویان و مربیان آن ها، دو واحد کارآموزی داخلی - جراحی (۱۰ روز کارآموزی به ازای هر واحد بالینی) انتخاب شد. بدین صورت که ابتدا در یک واحد کارآموزی، روش متداول آموزش و ارزشیابی برای همه گروه ها توسط مربیان مربوطه انجام شد. سپس آموزش و ارزشیابی بالینی دانشجویان در واحد بعدی کارآموزی به شیوه پورت فولیو توسط محققان اجرا گردید. در گروه پورت فولیو در روز اول کارآموزی، اطلاعات مورد نیاز، شامل طرح درس بالینی دوره کارآموزی و جزوه تشریح کننده روش پورت فولیو در اختیار دانشجویان قرار گرفت و از آنان درخواست شد طبق طرح درس ارائه شده و اهداف آموزشی واحد کارآموزی، در زمینه هایی که از لحاظ تئوری یا مهارت عملی نواقصی دارند، نیازها و اهداف یادگیری خود را به ترتیب اولویت به صورت رفتاری تعیین نموده و کلیه فعالیت ها و راه های دستیابی به

دانشجویان از این شیوه آموزشی در مقطع کارشناسی در نقطه ابهام قرار دارد و مطالعات انجام شده در این زمینه محدود می باشد (۱۷-۱۴). در مطالعه لطیفی و همکاران، در سه حیطه همسو بودن موضوعات موجود در روش و فرم ارزشیابی با اهداف کارآموزی بالینی، ایجاد علاقه و انگیزه برای مشارکت در یادگیری و ایجاد انگیزه برای استفاده از کتاب ها و سایر منابع علمی رضایت دانشجویان از روش پورت فولیو بیشتر بود، ولی رضایت گروه روتین از منصفانه بودن روش ارزشیابی بیشتر از گروه پورت فولیو گزارش شد؛ زیرا گروه پورت فولیو به دلیل تلاش بیشتر انتظار نمره بیشتری را داشتند (۱). در مطالعه McMullun دانشجویان کارشناسی پرستاری اظهار داشتند پورت فولیو به آنان در توسعه خودآگاهی و یادگیری مستقل کمک کرده است؛ اما در ارزیابی مهارت بالینی و ادغام تئوری با عمل به اندازه کافی مؤثر نبوده است (۱۷). در دیگر مطالعه نظر دانشجویان کارشناسی پرستاری نسبت به پورت فولیو به عنوان یک ابزار یادگیری مثبت گزارش شده؛ اما چگونگی توسعه آن توسط اساتید و مربیان بالینی مبهم باقی مانده است (۱۸). نتایج مطالعه Cook و همکاران نیز که به بررسی کاربرد و ارزیابی دانشجویان پرستاری از پورت فولیو در پیشرفت بالینی پراخته است نشان داده که پورت فولیو یک ابزار آموزشی و ارتباطی مفید است که راهنمایی های لازم برای رسیدن به حداکثر فرصت های یادگیری را فراهم می سازد؛ اما دستورالعمل بهبود یافته آن مورد نیاز است (۱۹). در دیگر مطالعه در این زمینه نیز واضح و روشن نبودن دستورالعمل پرکردن محتوای پورت فولیو از جمله علت های عدم رضایت دانشجویان بر شمرده شده است و راه های زیادی برای بهبود فرآیند آن لازم دانسته شده است (۱۴). در مجموع نتایج این مطالعات بیانگر نیاز به پژوهش های بیشتر در زمینه چگونگی کاربرد روش پورت فولیو در آموزش و ارزشیابی دانشجویان پرستاری است.

از آنجا که در کشور ما مطالعه در جهت رضایت سنجی دانشجویان پرستاری از روش پورت فولیو به صورت محدودی انجام شده و هنوز این شیوه کاربرد عملی پیدا نکرده است، بنابراین بر آن شدیم پژوهشی با هدف "تعیین

روش پورت فولیو) و قسمت دوم آن پرسشنامه محقق ساخته جهت سنجش رضایت دانشجویان از به کارگیری دو روش آموزش و ارزشیابی متداول و پورت فولیو بود. پرسشنامه سنجش رضایت دانشجویان شامل ۱۰ سؤال در زمینه مشابه بودن موضوعات موجود در روش آموزش و فرم ارزشیابی با تجربیات بالینی مواجه شده در کارآموزی، ایجاد علاقه و انگیزه برای مشارکت دانشجو در یادگیری، دریافت بازخورد از مربی در مورد کارهای خود، توجه به جنبه های مختلف کارآموزی و نه تک بعدی بودن آن، کمک به یافتن موارد نقص و جبران آن طی کارآموزی، ایجاد انگیزه برای استفاده از کتاب ها و سایر منابع علمی، توجه به سیر پیشرفت دانشجو و نه وضعیت نهایی، همسو بودن موضوعات موجود در روش ارزشیابی با اهداف کارآموزی بالینی، منصفانه بودن ارزشیابی در هر شیوه آموزشی و رضایت از شیوه آموزشی بود. پاسخ سؤالات این پرسشنامه به صورت مقیاس لیکرت سه گزینه ای (رضایت ندارم، رضایت نسبی دارم و رضایت کامل دارم) تنظیم شده بود. اعتبار این پرسشنامه قبلاً در مطالعه لطیفی و همکاران با روش اعتبار محتوی تأیید شده بود (۱) و مجدداً جهت تأیید اعتبار علمی پرسشنامه به ده نفر از اساتید دانشکده پرستاری اهواز داده شد. پایایی پرسشنامه بعد از اعمال تغییرات با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ ۰/۷ به دست آمد.

در نهایت، داده های جمع آوری شده در نرم افزار آماری SPSS و با استفاده از آزمون های آمار توصیفی و استنباطی شامل تی زوجی در سطح معنی داری P کمتر از ۰/۰۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها:

در این مطالعه اکثر دانشجویان (۹۴/۶٪) در گروه سنی ۲۰ تا ۲۳ سال بودند که ۸۹/۲٪ آن ها با روش پورت فولیو آشنایی نداشتند. بیش از نیمی از آن ها از روش آموزش متداول و همچنین از رشته پرستاری رضایت نداشتند و معدل ترم قبل اکثر افراد در محدوده ۱۷-۱۴ بود.

این اهداف را بنویسند؛ مطالب تئوری مربوط به موضوعات انتخاب شده را با توجه به نیازها و اهداف تعیین شده و با تأکید بر مراقبت های پرستاری، از طریق منابع علمی کتابخانه ای و اینترنتی جمع آوری نمایند و در پایان هفته اول کارآموزی به عنوان گزارش اول پورت فولیو جهت دریافت بازخورد به مربی خود تحویل دهند. در پایان هفته دوم دانشجویان می بایست فعالیت عملی مربوط به اهداف خود را که با کمک مربی انجام داده اند، به صورت گزارش کار نوشته و به مربی برای رفع نواقص و دریافت بازخورد تحویل دهند. در روز آخر کارآموزی نیز تمام مطالب نوشته شده به صورت منسجم و در قالب دفترچه که شامل عنوان، فهرست مطالب، ارزشیابی از خود در آخر هر مطلب، میزان تحقق هدف، فهرست منابع و در نهایت ارزشیابی تمام دوره کارآموزی بود جهت ارزشیابی و نمره دهی به مربی تحویل داده می شد. دانشجویانی که گزارش اول پورت فولیو را تحویل ندادند از مطالعه حذف می شدند.

در گروه متداول، آموزش بالینی به صورت متداول توسط مربی انجام شد. در روز اول کارآموزی که جلسه معارفه بود، اهداف و تکالیف واحد آموزشی توضیح داده شده و سپس مباحث درسی در ارتباط با آن واحد کارآموزی جهت ارائه کنفرانس بین دانشجویان تقسیم شد. روزانه یک ساعت جهت کنفرانس و بحث گروهی و دریافت بازخورد از مربی اختصاص داده شد؛ همچنین دانشجویان با کمک مربی به انجام روش های درمانی و مراقبت پرستاری از بیماران در بخش پرداختند و در نهایت ارزشیابی بر اساس فرم های متداول دانشکده انجام شد. در پایان دوره های کارآموزی، رضایتمندی دانشجویان در ارتباط با هر دو روش آموزش و ارزشیابی متداول و پورت فولیو سنجیده شد.

ابزار به کار گرفته شده جهت جمع آوری و ارزیابی داده ها پرسشنامه ای دو قسمتی بود که قسمت اول آن جهت جمع آوری اطلاعات دموگرافیک (حاوی سؤالاتی درباره سن، جنس، ترم تحصیلی، معدل ترم قبل، محل کارآموزی، علاقه به پرستاری و آشنایی احتمالی با

سایر ویژگی های فردی نمونه های پژوهش در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

جدول شماره ۱: مشخصات فردی واحدهای مورد پژوهش

مشخصات فردی	تعداد	درصد فراوانی
سن	۲۰-۲۱	۱۴ / ۳۷/۸
	۲۲-۲۳	۲۱ / ۵۶/۸
	>۲۳	۲ / ۵/۴
جنس	مؤنث	۲۹ / ۷۸/۴
	مذکر	۸ / ۲۱/۶
تأهل	مجرد	۳۳ / ۸۹/۲
	متأهل	۴ / ۱۰/۸
علاقه به پرستاری	بله	۲۳ / ۶۲/۲
	خیر	۱۴ / ۳۷/۸
رضایت از کارآموزی قبلی	بله	۱۴ / ۳۷/۸
	خیر	۲۳ / ۶۲/۲
معدل دانشجوی در ترم قبل	۱۴-۱۷	۲۲ / ۵۹/۵
	>۱۷	۱۵ / ۴۰/۵
آشنایی قبلی با پورت فولیو	بله	۴ / ۱۰/۸
	خیر	۳۳ / ۸۹/۲

نتایج به این صورت بود که در موارد: مشابه بودن موضوعات موجود در روش آموزش و فرم ارزشیابی با تجربیات بالینی مواجه شده، ایجاد علاقه و انگیزه برای مشارکت دانشجو در یادگیری، ایجاد انگیزه برای استفاده از کتاب ها و سایر منابع علمی، کمک به یافتن موارد نقص و جبران آن طی کارآموزی، همسو بودن موضوعات موجود در روش ارزشیابی به شیوه پورت فولیو با اهداف آموزشی و میزان یادگیری در روش پورت فولیو، میزان رضایتمندی دانشجویان به طور معنی داری بیشتر از روش متداول بود ($P < 0/05$)؛ ولی در حیطه توجه به سیر پیشرفت دانشجو و نه وضعیت نهایی، منصفانه بودن روش ارزشیابی، رضایت کلی از کارآموزی، موافقت جهت اجرای این شیوه آموزشی و رضایت از مراقبت های پرستاری اختلاف آماری بین دو روش مشاهده نشد (جدول شماره ۲).

با محاسبه میانگین میزان رضایت دانشجویان از دو روش آموزشی و مقایسه آن از طریق آزمون t زوجی،

جدول شماره ۲: مقایسه نمرات رضایت مندی در دو روش تحت مطالعه با استفاده از آزمون تی زوجی

P	میانگین تغییرات ± انحراف معیار	گروه های تحت مطالعه		موضوعات آموزش و ارزشیابی بالینی
		متداول		
		میانگین ± انحراف معیار	یورت فولیو میانگین ± انحراف معیار	
۰/۰۳۰	۰/۲۱±۰/۵۸	۲/۳۷±۰/۴۹	۲/۱۶±۰/۴۴	تشابه موضوعات در روش آموزش و ارزشیابی با تجارب بالینی
۰/۰۱۱	۰/۳۷±۰/۸۶	۲/۵۹±۰/۴۹	۲/۲۱±۰/۶۲	ایجاد علاقه و انگیزه برای مشارکت دانشجو در یادگیری
۰/۳۲۴	-۰/۱۳±۰/۸۲	۲/۲۴±۰/۵۹	۲/۳۷±۰/۵۹	توجه به جنبه های مختلف کارآموزی
<۰/۰۰۱	۰/۷۵±۰/۷۹	۲/۶۲±۰/۴۹	۱/۸۶±۰/۵۳	ایجاد انگیزه برای استفاده از کتاب ها و سایر منابع علمی
۰/۳۴۳	۰/۱۳±۰/۸۵	۲/۲۴±۰/۶۴	۲/۱۰±۰/۵۶	توجه به سیر پیشرفت دانشجو و نه وضعیت نهایی
۰/۸۳۸	-۰/۰۲±۰/۷۹	۲/۲۷±۰/۶۵	۲/۲۹±۰/۵۷	دریافت بازخورد از مربی درمورد کارهای خود
<۰/۰۰۱	۰/۵۴±۰/۷۶	۲/۴۸±۰/۵۰	۱/۹۴±۰/۵۷	کمک به یافتن موارد نقص و جبران آن طی کارآموزی
<۰/۰۰۱	۰/۷۲±۰/۷۳	۲/۵۱±۰/۵۰	۱/۷۸±۰/۶۲	همسویی موضوعات روش ارزشیابی با اهداف آموزشی در کارآموزی
۰/۵۷۱	-۰/۰۸±۰/۸۶	۲/۱۰±۰/۶۹	۲/۱۸±۰/۵۱	منصفانه بودن روش ارزشیابی
۰/۱۶۴	۰/۱۸±۰/۸۱	۲/۳۲±۰/۵۷	۲/۱۳±۰/۴۸	رضایت کلی از کارآموزی بالینی خود با این روش
۰/۰۰۲	۰/۷۰±۱/۳۰	۲/۳۷±۰/۸۲	۳/۰۸±۰/۷۹	میزان یادگیری بالینی با این روش
۰/۱۲۵	۰/۲۴±۱/۰۱	۱/۷۰±۰/۷۰	۱/۹۴±۰/۸۱	موافقت با استفاده از این روش در دانشکده پرستاری
۰/۳۰۳	۰/۱۸±۱/۱۰	۱/۹۷±۰/۶۸	۱/۷۸±۰/۸۲	رضایت از ارائه مراقبت های پرستاری به بیماران

دوره کارشناسی در انگلیستان پرداخت، به این نتیجه رسید که میزان همخوانی و سازگاری روش پورت فولیو با تجارب بالینی دانشجویان نسبت به روش متداول بیشتر است (۲۰). در زمینه ایجاد علاقه و انگیزه برای مشارکت دانشجو در یادگیری میزان رضایت از روش پورت فولیو بیشتر از روش متداول بود؛ که با پژوهش کریمیان و همکارش که به بررسی تأثیر روش پورت فولیو بر یادگیری و رضایت دانشجویان مامایی اراک پرداختند (۹) و نیز با مطالعه Komar و همکاران که بر روی میزان یادگیری و توانایی دانشجویان پرستاری در خود ارزیابی به روش پورت فولیو انجام شده بود (۲۱)، همخوانی دارد. همچنین نتایج دیگر مطالعه که بر روی درک دانشجویان از محیط بالینی انجام شد، نشان داد که آموزش به شیوه پورت فولیو موجب افزایش بیشتر درک دانشجویان از محیط بالینی نسبت به گروه تحت آموزش با روش مرسوم شده و بیشترین تغییر را در حیطه دیدگاه دانشجو از یادگیری در پی دارد (۲۲) که این یافته ها با مطالعه حاضر همخوانی دارد.

در این مطالعه در زمینه توجه به جنبه های مختلف کارآموزی و نه تک بعدی بودن آن، میزان رضایت از دو شیوه آموزشی تقریباً یکسان بود که با نتایج پژوهش لطیفی و همکاران همخوانی دارد (۱) و نشاندهنده توجه به ابعاد مختلف کارآموزی در دو شیوه آموزشی است. همچنین در مطالعه حاضر رضایت دانشجویان از توجه به سیر پیشرفت دانشجو و نه وضعیت نهایی و نیز دریافت بازخورد از مربی، در شیوه پورت فولیو بیشتر از شیوه متداول بود؛ ولی این اختلاف از لحاظ آماری معنی دار نبود. در دیگر پژوهش نیز میزان رضایت دو گروه در این زمینه تقریباً یکسان بود که دلیل آن ناکافی بودن وقت، تأخیر در ارائه مطالب توسط دانشجویان و کمبود فرصت برای ارائه بازخوردها عنوان شده است (۱). متضاد با این نتایج، Buckley و همکاران گزارش کرده اند که پورت فولیو توانایی خود ارزیابی و باز اندیشی دانشجویان را افزایش می دهد و سبب بهبود رابطه دانشجو با مربی می شود (۲۰). همچنین، Haffling

متوسط نمره کل رضایتمندی دانشجویان از روش آموزشی در گروه متداول $27/89 \pm 3/06$ و در گروه پورت فولیو $29/83 \pm 2/25$ بود که از لحاظ آماری تفاوت معنی داری با هم داشتند ($P=0/003$).

آزمون همبستگی پیرسون تفاوت معنی داری را میان مشخصات دموگرافیک عددی با رضایتمندی از دو روش متداول و پورت فولیو نشان نداد ($P>0/05$ ؛ جدول شماره ۳). همچنین جهت بررسی ارتباط میزان رضایتمندی از دو روش متداول و پورت فولیو با وضعیت تأهل ($r=0/185$ ، $P=0/272$ در گروه متداول و $r=0/182$ ، $P=0/281$ در گروه پورت فولیو) و جنس ($r=0/357$ ، $P=0/785$ در گروه متداول و $r=0/466$ ، $P=0/060$ در گروه پورت فولیو) از آزمون اسپیرمن استفاده شد که اختلاف معنی داری مشاهده نشد.

جدول شماره ۳: همبستگی میان مشخصات دموگرافیک و رضایتمندی دانشجویان از دو روش متداول و پورت فولیو

مشخصات دموگرافیک	گروه پورت فولیو		گروه متداول	
	همبستگی	P	همبستگی	P
سن	-۰/۳۶۰	۰/۰۶۹	-۰/۱۴۵	۰/۳۹۰
علاقه	۰/۳۰۷	۰/۰۶۴	-۰/۰۶۴	۰/۷۰۵
رضایتمندی از کارآموزی های قبلی	۰/۱۸۲	۰/۲۸۱	-۰/۰۴۶	۰/۷۸۵
معدل ترم قبل	۰/۰۱۱	۰/۹۵۰	-۰/۰۸۰	۰/۶۳۹
آشنایی با روش پورت فولیو	۰/۲۰۹	۰/۲۱۴	-۰/۰۷۰	۰/۶۸۰

بحث:

با توجه به نتایج برآمده از محاسبات آماری، در زمینه مشابه بودن موضوعات موجود در روش آموزش و ارزشیابی با تجربیات بالینی مواجه شده در کارآموزی، رضایت گروه پورت فولیو بیشتر از گروه متداول بود که با نتیجه حاصل در پژوهش لطیفی و همکاران مشابه بود (۱). Buckley و همکاران نیز در مطالعه خود که به بررسی بهترین شواهد از تأثیر پورتفولیو در آموزش

بر اساس نتایج کسب شده در زمینه منصفانه بودن روش ارزشیابی، دانشجویان از روش متداول رضایت بیشتر داشتند که با نتایج به دست آمده در دیگر مطالعه مطابقت دارد (۱). علت آن را می توان به نداشتن آمادگی قبلی توسط دانشجویان برای انجام تکالیف پورت فولیو و انتظار نمره بیشتر از طرف دانشجویان نسبت داد. در مطالعه حبیب زاده و همکاران نیز نمرات ارزشیابی بالینی دانشجویان پرستاری در شیوه پورت فولیو کمتر از شیوه متداول بود؛ ولی درک دانشجویان از محیط بالینی و یادگیری آن ها در شیوه پورت فولیو بیش از متداول شده بود که بیانگر عینی تر بودن ارزشیابی در شیوه پورت فولیو می باشد (۱۲). همچنین در زمینه ارتقاء یادگیری بالینی، رضایت در روش پورت فولیو بیشتر بود که با نتایج برخی دیگر از مطالعات در این زمینه همخوانی دارد (۹، ۲۴).

در مطالعه حاضر در کل دانشجویان از روش پورت فولیو رضایت داشتند و میانگین رضایت از این روش بالاتر از روش متداول بود. در زمینه موافقت جهت اجرای طرح پورت فولیو نیز اختلاف میانگین ها معنی دار نبود که علت آن را به بدیع بودن این طرح و عدم آشنایی قبلی دانشجویان با آن که باعث ایجاد ترس و دلهره در آن ها جهت انجام تکالیف می شد نسبت داد؛ چنانچه دانشجویان اظهار داشتند تکالیف آن ها نسبت به روش متداول بیشتر بود و گاهی دچار خستگی در طی کارآموزی می شدند. از دیگر سو، روشی که برای اولین بار توسط مربی اجرا شود، در اکثر مواقع با نواقصی در اجرا همراه می باشد که با رفع آن ها ممکن است نتیجه رضایتمندی دانشجویان تغییر کند. در دیگر مطالعات نیز رضایت دانشجویان از دو شیوه آموزشی پورت فولیو و متداول یکسان گزارش شده است که با نتایج مطالعه حاضر همسو می باشد (۱، ۹، ۱۰).

از نقاط قوت این پژوهش می توان به استقبال دانشجویان از روش های جدید آموزشی در کارآموزی اشاره کرد؛ هر چند برای دانشجو به کارگیری یک روش جدید ممکن است با دشواری هایی همراه باشد. با

و همکاران که به تأثیر پورت فولیو در یادگیری و رضایت دانشجویان پزشکی پرداخته اند، به این نتیجه رسیده اند که پورت فولیو در یک مدت زمان محدود فرصت فراوانی برای انعکاس مسائل حرفه ای داشته و باعث می شود دانشجویان به عمق بازتاب ها و دریافت بازخورد پی ببرند (۲۳). البته این مطلب را می توان به زمان کم و بارکاری مربی در گروه پورت فولیو که این روش را برای اولین بار آموزش می داد نسبت داد.

همچنین نتایج مطالعه حاکی از آن بود که دانشجویان از روش پورت فولیو در یافتن موارد نقص و جبران آن طی کارآموزی خود نسبت به روش متداول رضایت بیشتری داشتند؛ به طوری که یکی از دانشجویان در پورت فولیوی خود در قسمت ارزیابی از کل دوره، نوشت با به کارگیری روش پورت فولیو توانسته بهتر به نقاط ضعف و قوت خود پی ببرد؛ ریزبینانه تر خود را مورد قضاوت قرار دهد و با اشتیاق بیشتری به دنبال یادگیری مطالبی که هر روزه با آن ها رو به رو بوده، اما توجهی به آن ها نمی شد، برود. وی اعتقاد داشت اگر این طرح را مبنای ارزشیابی فردی در کارآموزی های آینده اش قرار دهد، پیشرفت شگرفی در زمینه یادگیری اموری که برای حرفه کاریش حیاتی است خواهد داشت.

مطالعه Komar و همکاران در مورد پورت فولیو نیز نشان داد میزان یادگیری و توانایی دانشجویان در خود ارزیابی به طور معنی داری نسبت به روش های متداول افزایش می یابد (۲۱). در مطالعه حاضر همچنین در زمینه همسو بودن موضوعات موجود در روش ارزشیابی با اهداف آموزش در کارآموزی بالینی رضایت دانشجویان از شیوه پورت فولیو بیشتر بود که هم راستا با یافته های برخی دیگر از مطالعات می باشد (۱، ۹، ۱۰) و بیانگر آن است که پورت فولیو بهترین راه برای دستیابی به اهداف کارآموزی بالینی و اهداف عملکردی است و ارزشیابی آن ابزاری مؤثر برای بررسی و ثبت دستیابی به اهداف برنامه های آموزشی می باشد.

استفاده از این روش آموزشی جدید می باشد که می توان آن را به عنوان یک روش تلفیقی آموزش و ارزشیابی و نیز دانشجو محور به کار برد. همچنین پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی رضایت مربیان بالینی از کاربرد این روش آموزشی در بالین مورد بررسی قرار گیرد.

کاربرد یافته های پژوهش در بالین:

از نتایج این پژوهش می توان به عنوان پایه ای برای تحقیقات بیشتر در زمینه روش های نوین آموزشی و سنجش رضایت دانشجویان از کاربرد آن ها استفاده کرد و از پورت فولیو به عنوان روشی مؤثر و مفید جهت پیشبرد اهداف آموزشی در راستای بهینه کردن کیفیت و کمیت آموزش بالینی و ایجاد انگیزه بیشتر در دانشجویان برای خودآموزی بهره برد.

تشکر و قدردانی:

این مطالعه بخشی از پایان نامه کارشناسی ارشد رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز می باشد. بدینوسیله از دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور جهت حمایت مالی، گروه پرستاری، مربیان و دانشجویانی که در این طرح شرکت کرده و به ما در انجام این پروژه یاری رساندند، صمیمانه تشکر و قدردانی می نمایم.

این وجود، دانشجویان از این شیوه آموزشی و ارزشیابی راضی بودند و خواستار استمرار آن برای دوره های بعدی شدند و تقریباً همه در فرم خود ارزیابی خود از این که روش آموزشی جدیدی را تجربه می کنند که در آن خودشان مسئول یادگیری و ارزشیابی خود هستند، اظهار رضایت کرده بودند.

این مطالعه دارای محدودیت هایی نیز می باشد. نخست آن که گروه ها از قبل توسط آموزش دانشکده تقسیم شده بودند و محقق دخالتی در تقسیم گروه ها نداشت؛ جلب رضایت دانشجویان برای انجام تکالیف کمی دشوار بود و بسیاری از دانشجویان اظهار می کردند این تکالیف برای یک دوره ۱۰ روزه زیاد می باشد. همچنین محقق برای اولین بار این روش آموزشی را اجرا می کرد و کم تجربگی در این زمینه ممکن بود در شیوه اجرای طرح مؤثر بوده باشد.

نتیجه گیری:

با توجه به یافته ها، رضایت بیشتر دانشجویان در زمینه های مشابه بودن موضوعات موجود در روش آموزش و فرم ارزشیابی با تجربیات بالینی مواجه شده، ایجاد علاقه و انگیزه برای مشارکت دانشجو در یادگیری، ایجاد انگیزه برای استفاده از کتاب ها و سایر منابع علمی، کمک به یافتن موارد نقص و جبران آن طی کارآموزی، همسو بودن موضوعات موجود در روش ارزشیابی به شیوه پورت فولیو با اهداف آموزشی و میزان یادگیری در روش پورت فولیو مؤید مزایای

منابع:

1. Latifi M, Shaban M, Nikbakht Nasrabadi A, Mehran A, Parsa Yekta Z. Effect of clinical evaluation with portfolio on critical thinking skills of nursing students. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011; 11(4): 368-81.
2. Imanipour M, Jalili M. Nursing students' clinical evaluation in students and teachers views. *Iranian Journal of Nursing Research*. 2012; 7(25): 17-26.
3. Abotalebi G, Vosoghi N, Sajadi A, Mohammad Nejad E, Akbary M. Evaluation of clinical education from the perspective of nursing students of Ardabil University of Medical Sciences in 2009. *Journal of Health*. 2010; 1(1): 31-7.
4. Oermann MH. Developing a professional portfolio in nursing. *Orthopaedic Nursing Journal*. 2002 Mar-Apr; 21(2): 73-8.

5. Nafisi Z, Norouzi Khiabani M. Promoting reading comprehension in English as a foreign language through the assessment of student work folders to draw diagrams. *Journal of Language Research*. 2011; 2(4): 127-48.
6. Aliakbari F, Hagani F. Patient's bedside teaching: Advantages and disadvantages. *Iranian Journal of Medical Education*. 2000; 10(5): 1161-76.
7. Valizadeh S, Rahmani A, Davoudi A, Aminiaee N. Comparison of the effect of clinical education and assessment using portfolio and blended methods on cognitive learning of nursing students in clinical settings. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011; 11(3): 245-53.
8. Arfaie K. Priorities of clinical education evaluation from nursing and midwifery students' perspective. *Iran Journal of Nursing*. 2012; 25(75): 71-7.
9. Kariman NAS, Heidari T. The effect of portfolio's evaluation on learning and satisfaction of midwifery students. *Arak Medical University Journal*. 2010; 12(4, Suppl1): 81-8.
10. Hoseini BL, Jafarnejad F, Mazlom SR, Foroughi Pour M, Karimi Mouneghi H. Midwifery students' satisfaction with logbook as a clinical assessment means in Mashhad University of medical sciences. 2010. *Iranian Journal of Medical Education*. 2012; 11(8): 933-41.
11. Lambdin DV, Walker VL. Planning for classroom: portfolio assessment. *Arithmetic Teacher*, 1994; 41(6): 318-324.
12. Habibzadeh H, Kazemi N, Mohammadpour Y, Khalkhali H. The effect of portfolio educational plan on the perception of nursing students in a clinical educational environment: based on dream model. *Journal of Nursing & Midwifery Urmia University of Medical Sciences*. 2013; 11(1): 14-21.
13. Hosseini V, Joulaee S, Eskandari M. Portfolio (Comprehensive Glossary). *Iranian Journal of Medical Education*. 2010; 10(2): 196-97.
14. Timmins F, Dunne P. An exploration of the current use and benefit of nursing student portfolio. *Nurse Education Today*. 2009; 29(3): 330-41.
15. Bahrini M, Shahamat S, Moattari M, Akaberian S, Sharifi S, Yazdankhah Fard M. Development of reflective skills among nurses through portfolio: A qualitative study. *Iranian Journal of Medical Education*, 2012; 12(2): 120-30.
16. Bahraini M, Ahmadi F. The Impact of professional portfolio on nurses' clinical competence. *Strides in Development of Medical Education*. 2011; 8(2): 107-14.
17. McMullun M. Using portfolios for clinical practice learning and assessment: The pre-registration nursing student's perspective. *Nurse Education Today*. 2008; 28(7): 873-79.
18. Nairn S, O'Brien E, Traynor V, William G, Chapple M, Johnson S. Student nurses' knowledge, skills and attitudes towards the use of portfolios in a school of nursing. *Journal of Clinical Nursing*. 2006; 15(12): 1509-20.
19. Cook M, Mitchell M, Moyle W, Henderson A, Murfield J. Application and student evaluation of a clinical progression portfolio: a pilot. *Nurse Education in Practice*. 2010; 10(4): 227-32.
20. Buckley S, Coleman J, Khan K. Evaluation: Best evidence on the educational effects of undergraduate portfolios. *The Clinical Teacher*. 2010; 7(3): 187-91.
21. Kumar S, Gautampoy S, Premrajan KC, Sarkar S. Use of portfolio-based learning and assessment in community-based field curriculum. *Indian Journal of Community Medicine*. 2008; 3(2): 81-4.
22. Habibzade H, Gorbazade K, Ckalckali HR, Mohamadpour Y. Assessment the relation of work life quality and clinical competency. *Journal of Urmia Nursing and Midwifery Faculty*. 2011; 10(3): 339.
23. Haffling C.A, Beckman A, Pahlmblad A, Edgren G. Student's reflections in a portfolio pilot. *Medical Teacher*. 2010; 32(12): 532-40.
24. Hekmatpore D. Assessment the effect of portfolio method on the accuracy of Clinical Evaluation of the internship nursing Arak University of medical sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2013; 10(1): 60-9.

Effects of clinical education and evaluation with portfolio method on nursing students' satisfaction: a clinical trial

Assadi-Hoveizian SH¹, Shariati AA^{2*}, Haghighi SH², Latifi SM¹, Sheini-Jaberi P¹

¹Jondishapour University of Medical Sciences, Ahvaz, I.R. Iran; ²Chronic Disease Care Research Center, Jondishapour University of Medical Sciences, Ahvaz, I.R. Iran.

Received: 24/Mar/2014 Accepted: 17/May/2014

Background and aims: In recent years, the need to revise current methods and using new methods of education and evaluation has been seriously considered. Aim of this study was comparing nursing students' satisfaction towards using portfolio and routine education and evaluation methods in clinical training.

Methods: In this clinical trial study, all of 6th semester nursing students of Jundishapour University of Medical Sciences of Ahvaz have been classified into 4 groups according to the department planning. They have been selected by the portfolio and routine method to course of apprenticeship. They have been trained with a routine method in a setting and with portfolio method in another setting and then they have been evaluated. Then, the level of satisfaction of two above-mentioned educational methods has been tested by satisfaction questionnaire made by researcher which had verified reliability and validity.

Results: In cases which were similarity of existing subjects in education method and evaluation sheets with encountered clinical experiences, making interest and motivating for students partnership in learning, making motivation for using the books and other scientific resources, helping to find deficiencies and their compensating during apprenticeship, being the alignment of subjects in portfolio method with educational objectives, and learning degree, the rate of satisfaction in portfolio method was higher and significant ($P < 0.01$). The score average of satisfaction in portfolio method (29.83 ± 2.25) was higher than common method (27.89 ± 3.06), and was significant ($P < 0.01$).

Conclusion: More satisfaction of students in some aspects of portfolio method shows the advantages of this new method and can use it as a combined training-evaluation student-centered method.

Keywords: Education, Evaluation, Portfolio, Satisfaction, Nursing Students.

Cite this article as: Assadi-Hoveizian SH, Shariati AA, Haghighi SH, Latifi SM, Sheini-Jaberi P. Effects of clinical education and evaluation with portfolio method on nursing students' satisfaction: a clinical trial. *Journal of Clinical Nursing and Midwifery*. 2014; 3(3): 70-79.

---

*Corresponding author:

Jondishapour University of Medical Sciences, Ahvaz, I.R. Iran. Tel: 00989163134412,
E-mail: abdolalishariati36@gmail.com